

Zijn Duitse Laanbomen beter?

Deel 2 Duitse laanbomen op de kwekerij

Plantafstand 300 x 400 (Tilia europaea 'Pallida').

Er wordt veel gezegd en geschreven over de kwaliteit van laanbomen. Hoe dien je de kwaliteit van laanbomen in de aanvraag of aanbesteding te omschrijven? Welke kwaliteitsbeschrijving garandeert een goede boom en een probleemloze start van nieuwe aanplant? Bij het voeren van deze discussie wordt ook vaak gekeken naar onze oosterburen. Over het algemeen staat de kwaliteit van Duitse laanbomen hoog in aanzien. Komt dit overeen met de werkelijkheid?

Auteur: Teije de Haan

Er wordt veel gezegd en geschreven over de kwaliteit van laanbomen. Hoe dien je de kwaliteit van laanbomen in de aanvraag of aanbesteding te omschrijven? Welke kwaliteitsbeschrijving garandeert een goede boom en een probleemloze start van nieuwe aanplant? Bij het voeren van deze discussie wordt ook vaak gekeken naar onze oosterburen. Over het algemeen staat de kwaliteit van Duitse laanbomen hoog in aanzien. Komt dit overeen met de werkelijkheid?

In boomzorg 1 2011 heb ik Nederlandse en Duitse kwaliteitsbeschrijvingen besproken en met elkaar vergeleken. Door hun verschil in opzet zijn de Duitse en Nederlandse kwaliteitsbeschrijvingen lastig te vergelijken. Concrete meetbare eisen worden in beide nauwelijks genoemd. Het grote verschil zit in plantafstanden en het verplanten die in de Duitse omschrijvingen met nadruk wor-

den genoemd. Net als het vorige artikel concentreert zich dit verhaal op laanbomen vanaf 12-14. Het is natuurlijk lastig om in zijn algemeenheid de Duitse en Nederlandse laanbomen met elkaar te vergelijken. Net zoals je binnen de Nederlandse kwekerijsector veel verschil in kwaliteit aantreft, zie je dat in Duitsland ook. De beschrijving van de praktijk in de Duitse laanboomkwekerij die hierna volgt is dan ook een algemene beschrijving. Deze is gebaseerd op jarenlange werkervaring van de auteur van dit artikel bij een Duitse laanboomkweker.

De Duitse boomkwekerijsector heeft op het gebied van grote laanbomen een langere geschiedenis en meer ervaring. Het eerste dat opvalt bij een bezoek aan een perceel van een Duitse laanboomkweker zijn de ruime plantafstanden. De kronen van het overgrote deel van de bomen

kunnen groeien zonder elkaar daar bij in de ontwikkeling te storen. Dit kan alleen als de bomen regelmatig opnieuw worden gerangschikt. Op een Duitse kwekerij worden bomen dan ook om de vier jaar verplant.

Verplanten in praktijk

Bomen van 14-16-18-20 zijn drie keer verplant en staan op een plantafstand van 150cm (in de rij) bij 220cm (tussen de rijen). Deze bomen zijn als spullen opgeplant in de maat 8-10-12 cm. Ze worden direct vanaf de aanplant opgesnoeid tot een stamhoogte van 200 a 220 cm. Dit is omdat de Duitse afnemer geen verse snoeiwonden op de stam wil. Na vier groeiseizoenen worden de bomen die niet verkocht zijn weer geselecteerd en verplant. De diktemaat op het moment van verplanten is afhankelijk van de boomsoort. Langzaam groeiende soorten als bijvoorbeeld

doorgeselecteerd en opnieuw verplant. Bij de selectie beoordeeld de kweker natuurlijk of de bomen kwalitatief in orde zijn en verplant kunnen worden. Maar vooral wordt er ook een inschatting gemaakt of de boom in de toekomst nog 'verkooppotentie' heeft. De vraag naar meidoorn in heel grote maten is nul, maar platanen, eiken, beuken etc worden ook in zeer grote maten regelmatig gevraagd en verkocht. Zo kan je op een Duitse boomkwekerij die is gespecialiseerd in grote maten bomen vinden die acht keer verplant zijn. Deze bomen staan op plantafstanden van 800cm bij 800cm en hebben een omtrek van 90-100-120cm en een hoogte van 12 tot 14 meter.

Deze regelmatige vierjaarlijkse verplantfrequentie heeft een sterk effect op de groei en de habitus van de bomen. Bij elke verplanting heeft de boom weer te maken met een plantshock en staat hij een jaar min of meer stil qua groei. Met andere woorden een 6 keer verplante boom is minder dik dan een minder vaak verplante boom van dezelfde leeftijd.

Bovendien wordt de boom bij elke verplanting weer de ruimte gegeven. Hij kan zijn kroon zonder belemmeringen naar alle kanten ontwikkelen. Doordat de boom geen last heeft van concurrentie van een naburige boom groeit hij minder snel omhoog. Hij stopt ook energie in de ontwikkeling van een brede kroon.

Kortom, grote verplante Duitse laanbomen zijn

gestager gegroeid, minder lang en breder dan Nederlandse bomen van dezelfde stamomvang.

Plantafstanden

Bij een bezoek aan een kwekerij zijn de plantafstanden een goede indicatie van de verplantfrequentie. De gehanteerde plantafstanden zijn niet voor alle kwekers gelijk. Onderstaand schema geeft aan welke plantafstanden worden gebruikt bij Boomkwekerij Lappen:

Om een idee te geven van hoe dat er in de praktijk uitziet zijn foto's bijgevoegd. Op alle foto's is voor een inschatting van de dimensies steeds een chalonstok meegeefotografeerd van 200 cm.

Deze tabel is geen norm, het dient als voorbeeld van plantafstanden zoals toegepast door een gerenommeerde Duitse kweker. De tabel is wel te gebruiken als een eerste controle en een ruwe indicatie. Als u in de praktijk een boom van 30-35 in de kwekerij aantreft en hij staat op een plantafstand van 100cm in de rij, dan is deze met zekerheid niet 4 keer verplant, maar kan u er van uitgaan de boom niet vaker dan 3 keer is verplant.

Voor de volledigheid: De vermelde afstanden gelden voor normaal gekweekte laanbomen. Soms worden voor speciale projecten bomen op uitzonderlijke wijze geteeld. Bijvoorbeeld om een extreme hoogtegroeï en een lange takvrije stam te stimuleren kunnen bomen op absurde kleine plantafstanden geplant worden.

amelanchier zijn na vier jaar misschien 16-18 cm terwijl snelgroeïende bomen als wilg wel 25-30-35 cm kunnen zijn. De meeste bomen zijn bij verplanten echter ongeveer 20-25cm in omtrek. Alle bomen worden in november tot maart met kluit geroid en voorbereid op het verplanten.

Deze bomen van 20-25 worden gesnoeid en in het voorjaar op nieuwe plantafstanden geplant. Als vier keer verplante bomen staan ze vervolgens op plantafstanden van 300 cm (in de rij) bij 400 cm (tussen de rijen). De snoei is afhankelijk van de soort. Bomen die vooral langs straten worden geplant worden verder opgesnoeid tot een stamhoogte van 250 cm. Alle bomen krijgen een gietrand voor het watergeven. Ook voor deze bomen geldt dat ze vier jaar 'vast staan'. Deze cyclus van vier jaar blijft zich herhalen. Steeds na vier jaar worden niet verkochte bomen

Plantafstand 700 x 700 (*Tilia europaea* 'Pallida')

Verplantingen	Indicatieve maat (cm)	Afstand in de rij (cm)	Afstand tussen rijen (cm)
3xV	14-16-18-20	150	220
4xV	20-25-30-35	300	400
5xV	30-35-40-45	500	500
6xV	45-50-60	600	600
7xV	60-70-80	700	700
8xV	80-90-100-120	800	800

Duitse kronen

Naast het consequente verplanten en de daarbij behorende ruime plantafstand is er nog een opvallend verschil tussen de Duitse en Nederlandse laanboom. Dit verschil betreft de snoei en de kroonopbouw.

De bomen die 3 en 4 keer verplant zijn worden intensief gesnoeid. Deze bomen worden jaarlijks gesnoeid en de doorgaande spil wordt met behulp van een tonkinstok geleid.

Drie keer verplante hoogstammen worden, zoals eerder vermeld, direct bij opplant opgesnoeid tot 200 a 220 cm. Dit in tegenstelling tot in Nederland waar de bomen meestal de eerste jaren beveerd of laag betakt worden gehouden. De Duitse kweekwijze levert een beeld op van een relatief dunne boom van bijvoorbeeld 14-16 met een stamhoogte van 220 met een kleine compacte kroon. Heel anders dan men van

Nederlandse bomen met dezelfde maat gewend is.

Bij de vierde verplanting worden de bomen fors teruggesnoeid, en wordt elke hoogstam verder opgekroond tot een stamhoogte van 250cm. Dit levert in vergelijking met Nederlandse bomen met dezelfde stamomvang een relatief korte gedrongen boom op met een compacte kroon.

Bomen die 5 keer en vaker verplant zijn, worden extensief gesnoeid. Er wordt geen tonkinstok meer gebruikt om de doorgaande spil te begeleiden. Vanaf deze fase mag de boom geheel naar zijn eigen karakter verder groeien. Daardoor hebben grillige boomsoorten zoals de Gleditsia een rechte doorgaande spil van 5 a 6 meter. Deze is gevormd in de fase dat ze 3 en 4 keer verplant waren. Maar boven de 6 meter volgt de groei van de boom zijn natuurlijke karakter.

Dat de grotere bomen extensief gesnoeid worden is te verklaren uit het feit dat de gemiddelde Duitse afnemer bij een grote boom niet alleen hoogte verwacht maar ook een mooie volgroeide brede kroon. Deze bomen worden toegepast in parken, tuinen, ruime groenstroken en op pleinen. In Nederland wil men vaak een boom met takken die relatief jong en dun zijn. Dit is omdat hier de boom vaak kort langs de weg geplant wordt en vanwege het verkeer opgesnoeid moet worden naar een stamhoogte van veelal 600cm.

Zijn Duitse laanbomen beter?

Deze vraag is natuurlijk niet met een volmondig ja of nee te beantwoorden. Dit hangt af van de uiteindelijke toepassing van het product, en de verwachtingen van de klant. Zijn de bomen voor een park? Komt de boom op een prestigieuze plaats en moet hij direct uitstraling hebben? Kiest men voor gemakkelijk beheer? Moeten de boom opgekroond worden? De verschillende toepassingen stellen andere eisen. Afhankelijk van waar men de nadruk oplegt is in het ene geval de Nederlandse laanboom beter, en in het andere geval is de klant beter af met een Duitse boom. Maar een ding is zeker: De gemiddelde Duitse laanboom is vaker verplant dan de Nederlandse laanboom. De hoge verplantfrequentie zorgt voor een fijn vertakt wortelgestel met veel haarwortels. Op dat vlak zijn Duitse laanbomen onverslaanbaar!

Plantafstand 150 x 220 (Tilia cordata 'erecta')

Teije de Haan is werkzaam bij de Duitse boomkwekerij Lappen